

Linda Salmela

**PERHEHOITOPERHEEN TUKEMINEN
LASTENSUOJELUSSA**
Työntekijän näkökulma

Opinnäytetyö

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomikoulutus

2024

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Sosionomi (AMK)
Tekijä	Linda Salmela
Työn nimi	Perhehoitoperheen tukeminen lastensuojelussa. Työntekijän näkökulma.
Toimeksiantaja	Kymenlaakson Hyvinvointialue
Vuosi	2024
Sivut	37 sivua, liitteitä 6 sivua
Työn ohjaaja(t)	Marko Raitanen

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää lastensuojelun perhehoitoperheille tarjottavia tukitoimia, tukitoimien riittävyttä ja saatavuutta sekä kehittämistarpeita Kymenlaakson hyvinvointialueella työskentelevien perhehoidon koordinaattoreiden näkökulmasta.

Tutkimuskysymyksinä opinnäytetyössä olivat minkälaisia tukitoimia lastensuojelun perhehoitoperheet tarvitsevat työntekijän näkökulmasta, minkälaisia tukitoimia perhehoitoperheille tarjotaan ja ovatko tarjotut tukitoimet perhehoidon kentällä työskentelevien työntekijöiden mielestä riittäviä?

Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena, joka oli kvantitatiivinen eli määrällinen kysely. Tutkimus toteutettiin sähköisesti Webropol-kyselyohjelmaa hyödyntäen ja koordinaattorit vastasivat kyselyyn anonyymisti. Kyselyyn vastasi kaikki kuusi Kymenlaakson hyvinvointialueen perhehoidon koordinaattoria. Tuloksista saatiin työntekijöiden näkökulmaa esiin perhehoidon tukimuotojen toimivuudesta sekä kehittämistarpeista. Kyselyssä hyödynnettiin sekä suljettuja että avoimia kysymyksiä.

Tukimuodoista toimiviksi työntekijät kokivat perhehoitajalle tarjottavan työnohjauksen sekä koordinaattoreiden perhehoitajalle tarjoaman tuen. Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa tehtävä yhteistyö on toimivaa. Perhehoitajalle tarjottava taloudellinen tuki on työntekijöiden näkökulmasta hyvällä tai melko hyvällä tasolla Kymenlaakson hyvinvointialueella.

Kehittämistarpeiksi työntekijät mainitsivat muun muassa konkreettisen arjen avun, mentoroinnin sekä täydennyskoulutuksen lisäämisen. Lisäksi perhehoitoperheille tulisi olla tarjolla enemmän yksilöllisempää tukea sekä traumaosaimista. Perhehoitajaksi aikovalle järjestettävän ennakkovalmennuksen mainittiin olevan tällä hetkellä liian suppea ja lyhyt.

Asiasanat: lastensuojelu, perhehoito, tukimuodot, sijaishuolto

Degree title	Bachelor of Social Services
Author (authors)	Linda Salmela
Thesis title	Supporting foster care families in child welfare. Employee perspective.
Commissioned by	Wellbeing services county of Kymenlaakso
Time	2024
Pages	37 pages, 6 pages of appendices
Supervisor	Marko Raitanen

ABSTRACT

The purpose of the thesis was to find out the support measures offered to foster care families in child protection, the adequacy and availability of the support measures, and the development needs from the perspective of employees working in the wellbeing services county of Kymenlaakso.

The research questions in the thesis were: What kind of support measures do foster care families in child protection need from the employee's point of view, what kind of support measures are offered to foster care families, and are the provided support measures sufficient in the opinion of employees working in the field of foster care?

The research was carried out as a survey, which was quantitative. The survey was carried out electronically using the Webropol survey program and the employees answered the survey anonymously. All six family care workers of the wellbeing service country of Kymenlaakso area responded to the survey. The results of the study provided the employees' perspective on the functionality of family care support forms and development needs. Both closed and open questions were used in the survey.

The employees experienced as working forms of support the work guidance offered to the foster parent and the support offered by the coordinators to the family carer. Cooperation with the social worker responsible for the child's affairs is effective. From the perspective of the employees, the financial support offered to foster parents is at a good or fairly good level in the wellbeing service country on Kymenlaakso.

As development needs, the employees mentioned, for example, concrete everyday help, mentoring, and increasing continuing education. In addition, there should be more individualized support and trauma expertise available for foster care families. It was mentioned that the preliminary training organized for those who intend to become family caregivers is currently too short.

Keywords: child protection, family care, forms of support, foster care

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	LASTENSUOJELU	6
2.1	Lastensuojelu Suomessa.....	6
2.2	Avohuollon tukitoimenpiteet	8
2.3	Sijaishuolto	9
3	PERHEHOITO SIJAISHUOLLON MUOTONA	11
3.1	Perhehoito	11
3.2	Perhehoitaja	12
3.3	Perhekodin olosuhteet ja hoidettavien lukumäärä	14
3.4	Perhehoitajille tarjottava tuki	15
3.4.1	Ennakkovalmennus	15
3.4.2	Lakisääteinen tuki	16
3.4.3	Muu tuki	18
4	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	19
4.1	Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset.....	19
4.2	Tutkimusmenetelmät	19
4.3	Aineiston kerääminen	20
4.4	Aineiston analysointi	21
5	TUTKIMUKSEN TULOKSET	21
5.1	Tuen järjestämiseen käytössä oleva aika	22
5.2	Ennakkovalmennuksen riittävyys ja laadukkuus	24
5.3	Sosiaalityöntekijän kanssa tehtävä yhteistyö	24
5.4	Tukitoimien saatavuus Kymenlaakson hyvinvointialueella.....	25
5.5	Tarjottavien tukitoimien riittävyys	29
5.6	Avoimet kysymykset	29
6	YHTEENVETO	30
7	POHDINTA.....	32

7.1	Eettinen tarkastelu ja luotettavuus	34
7.2	Jatkotutkimus.....	34
	LÄHTEET.....	36

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje

Liite 2. Kyselylomake

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni idea syntyi opinnäytetyön tilaajan, Kymenlaakson hyvinvointialueen tarpeesta selvittää perhehoitoperheille tarjottavien tukitoimien riittävyyttä ja kehittämistarpeita työntekijän näkökulmasta. Kymenlaakson hyvinvointialueella käynnistyi kesällä 2023 kehittämishanke perhehoitotoiminnan vahvistamiseksi. Hankkeessa painottuu perhehoitajaksi aikovan ennakkovalmennuksen toimintamallin kehittäminen, perhehoitajien rekrytointi sekä perhehoitajien tukeen liittyvän mentorointitoiminnan kehittäminen. (Kymenlaakson hyvinvointialue, toimintaohje toimeksiantosopimussuhteinen perhehoito 2023, 44.)

Perhehoito on yksi vaihtoehto ympärivuorokautiselle hoidolle ja tapahtuu hoidettavan oman kodin ulkopuolella. Perhehoitoa voidaan antaa lapsille, vammaisille ja iäkkäille henkilöille. Tämä opinnäytetyö on rajattu lastensuojelun perhehoitoon. Perhehoito on kodin ulkopuolelle sijoitettavan lapsen ensisijainen sijoitusmuoto lapsen yksilölliset tarpeet huomioon ottaen. Opinnäytetyöni painottuu perhehoidon kentällä työskentelevien työntekijöiden, perhehoidon koordinaattoreiden näkökulmaan, joita työskentelee Kymenlaakson hyvinvointialueella kuusi.

Olen toiminut itse perhehoitajana viimeiset neljä vuotta ja työskennellyt lastensuojelun työkentällä erilaisissa tehtävissä viimeiset kuusi vuotta. Opinnäytetyön aihe kiinnosti erityisesti näistä syistä ja aihetta oli mielenkiintoista lähteä tutkimaan työntekijän näkökulmasta.

2 LASTENSUOJELU

2.1 Lastensuojelu Suomessa

Lastensuojelun toteuttamisesta Suomessa vastaavat hyvinvointialueet. Lastensuojelun päätehtävänä on edistää lapsen kehitystä ja hyvinvointia. Lastensuojelua toteutettaessa on otettava huomioon aina ensisijaisesti lapsen etu. (Räty 2023, 9.) Lastensuojelulla on kolme perustehtävää. Nämä kolme tehtävää ovat yleisiin kasvuolosuhteisiin vaikuttaminen, vanhempien tuki kasvatus-

tehtävässään sekä lapsen suojeleminen. (Lastensuojelun käsikirja 2023.) Lastensuojelu on osa sosiaalihuoltoa, perustuu aina tarveperiaatteeseen ja on osa sosiaalihuollon palveluita. Sosiaalipalveluna toteutettava lastensuojelu ei siis koske kaikkia lapsia henkilökohtaisesta tilanteesta riippumatta, eikä ole subjektiivinen oikeus, kuten esimerkiksi lapsen oikeus varhaiskasvatukseen. (Aer 2012, 53.) Lastensuojelun ja lastensuojelun toimien tarkoituksena on suojata lasta häntä uhkaavilta vaaroilta. Uhkaavat vaarat voivat johtua esimerkiksi lapsen kasvuolosuhteista, tai lapsen omasta terveyttä ja kehitystä uhkaavasta käyttäytymisestä. (Aer 2012, 39.)

Lastensuojeluasia tulee vireille viranomaisille lastensuojeluilmoituksena, yhteydenottona sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi tai esimerkiksi lapsen kiireellisenä sijoituksena. Lastensuojeluilmoituksia tehtiin vuonna 2022 yhteensä 184 685. Yhtä lasta kohti lastensuojeluilmoituksia tehtiin keskimäärin 1,9. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023, 18.)

Lapsen huoltajalla on aina ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta ja huollosta. Lastensuojelun toimien tarvetta arvioidaan aina suhteessa huoltajan kykyyn turvata lapsen huolto ja turvallinen kasvu ja kehitys. Lastensuojelun toimien tarve voi siis johtua lapsen vanhemman kyvyttömyydestä turvata lapselle sellaiset kasvuolosuhteet, jossa lapsen hyvinvointi sekä kasvu ja kehitys on riittävää ja turvallista. Tällöin huoltaja laiminlyö lapsen tarpeita esimerkiksi päihteiden käytön, väkivaltaisuuden tai mielenterveysongelmiensa seurauksena. Toinen olennainen seikka lastensuojelun toimille on lapsen oma käyttäytyminen, joka vaarantaa lapsen kasvun ja kehityksen, esimerkiksi päihteiden käytön tai rikollisen toiminnan seurauksena. Tällöin lastensuojelun tehtävänä on arvioida huoltajan kyvykkyyttä luoda lapselle turvalliset rajat ja arvioida huoltajan onnistumista tehtävässään, vaikkei huoltaja ole omalla toiminnallaan suoranaisesti aiheuttanut vaaraa lapselle. (Aer 2012, 53.)

Lapsen ja perheen ongelmien ja haasteiden ehkäisy sekä varhainen puuttuminen havaittuihin ongelmiin on tapahduttava ennen lastensuojelun asiakkuutta. Varhaista tukea on mahdollista saada muilta sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisilta, kuten terveydenhoidosta, opetustoimesta, varhaiskasvatuksesta ja neuvoloista. Mikäli näillä perus- tai erityistason palveluilla ei saada toivottua tukea ja/tai muutosta lapsen ja perheen tilanteeseen kohtuullisessa ajassa, on

lapsi ohjattava viipymättä lastensuojelun piiriin. (Araneva 2018, 53.) Kun viranomainen joutuu puuttumaan perheen yksityisyyteen lastensuojelua toteuttaessaan, viranomaisen on otettava aina huomioon riittävällä tavalla vanhempien ensisijainen velvollisuus ja oikeus päättää lapsensa kasvatuksesta ja hyvinvoinnista. Viranomaisen on pyrittävä kaikin tavoin edesauttamaan ja tukemaan vanhempia toteuttamaan kasvatustehtävänsä, myös silloin, kun lapselle ja perheelle järjestetään lastensuojelulain mukaisia palveluja. Perheelle on tarjottava apua ja tukea oma-aloitteisesti viranomaisen toimesta. (Lastensuojelun käsikirja 2023.)

2.2 Avohuollon tukitoimenpiteet

Lastensuojelua on ensisijaisesti järjestettävä aina avohuollon tukitoimenpitein (Lastensuojelulaki, 4. §). Lastensuojelun avohuollon asiakkaina oli 36 996 (3,6 %) alle 18-vuotiasta lasta vuonna 2022. (THL 2023, 1.)

Kun lastensuojelun tarve on todettu palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä, on hyvinvointialueen ryhdyttävä järjestämään avohuollon tukitoimia. (Araneva 2018, 438.) Avohuolto perustuu aina vapaaehtoisuuteen eikä siihen liity välitöntä julkisen vallan käyttöä. (Aer 2012, 65.) Avohuollon tukitoimenpiteiden järjestäminen vaatii siis aina yli 12 vuotta täyttäneen lapsen ja lapsen vanhempien tai huoltajien suostumuksen. Avohuollon tukitoimenpiteiden tarkoituksena on edistää ja tukea lapsen terveyttä ja kehitystä sekä lapsesta hoito- ja kasvatustavastuussa olevan henkilön kykyä ja mahdollisuutta kasvattaa lasta. Vanhempien tai huoltajien kasvatustavastuun vahvistaminen ja tukeminen on ensisijaisia suhteissa lapsen huostaanottoon ja sijaishuollon järjestämiseen. (Araneva 2018, 438–440.)

Lastensuojelulaki ei tarkemmin määrittele sitä, minkälaisia avohuollon tukitoimia on käytettävä, vaan erilaisten tukitoimien soveltuvuutta on viranomaisen arvioitava lapsen edun kannalta. (Aer 2012, 67.) Lastensuojelulla tulee olla käytössään sellaisia tukitoimia, joita lapsi ja perhe viranomaistahon arvion mukaan tarvitsee. Tukitoimien tulee siis vastata lapseen ja perheen tarpeeseen aina yksilöllisesti. Avohuollon tukitoimia voivat olla esimerkiksi taloudellinen tai muu tuki lapsen koulunkäynnissä, ammatin ja asunnon hankinnassa, työhön sijoittumisessa, harrastuksissa, ihmissuhteiden ylläpitämisessä tai muiden

henkilökohtaisten tarpeiden tyydyttämisessä. Lisäksi avohuollon tukitoimiin sisältyvät esimerkiksi lapsen kuntoutumista tukevat hoito- ja terapiapalvelut, tehostettu perhetyö ja perhekuntoutus. (Lastensuojelun käsikirja 2023.)

2.3 Sijaishuolto

Sijaishuollosta puhuttaessa tarkoitetaan huostaanotetun ja kiireellisesti sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella. Lapsen sijoittaminen tämän primäärin kodin ulkopuolelle huostaanotettuna tai kiireellisesti sijoitettuna tarkoittaa, että julkinen valta puuttuu merkittävästi lapsen perus- ja ihmisoikeuksiin. (Araneva 2018, 26.) Perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä, kotirauha ja kunnia on oltava turvattu. (Perustuslaki 11.6.1999/731, 10 §.) Lastensuojeluviranomainen puuttuu perustuslain 10 §:n mukaiseen perusoikeuteen hyvin konkreettisesti, kun lapsi sijoitetaan kodin ulkopuolelle viranomaisen tai hallintotuomioistuimen päätöksellä. (Araneva 2018, 26–27.)

Lapsella on lähtökohtainen oikeus elää vanhempansa tai vanhempiensa kanssa. Päätös lapsen erottamisesta vanhemmastaan voi olla tarpeellinen erityistapauksissa, kun nähdään, ettei lapsen turvallinen kasvu ja kehitys toteudu ja kasvatuksessa ja/tai kasvuolosuhteissa tapahtuu laiminlyöntiä. Laiminlyönti voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, ettei vanhempi kykene tuettunakaan kantamaan kasvatusvastuutaan siten, että lapsen kehitys on turvattua, lapsen kehittyvien valmiuksien edellyttämällä tavalla. (Araneva 2018, 41.)

Vanhemmastaan erotetun lapsen hoito ja huolenpito pitää pyrkiä järjestämään ensisijaisesti lapselle tutussa ympäristössä. Mikäli lapsen hoitoa ei pystytä järjestämään esimerkiksi tutussa perhe- tai läheisverkostossa, siirytään tarkastelemaan muita vaihtoehtoja. (Araneva 2018, 42.) Lapsen oikeuksien sopimuksen 10 artiklan 1. kohta osoittaa, että lapsella on oikeus valtion antamaan tukeen ja suojeluun tilanteissa, jossa lapsi on pysyvästi tai tilapäisesti vailla perheen suojaa ja turvaa, ja jonka edun mukaista ei ole antaa hänen pysyä perhepiirissä.

Sijaishuoltoa järjestetään laitoshoidona, perhehoitona taikka muulla lapsen tarpeiden edellyttämällä tavalla. Sijaishuoltopaikkaa valitessa ei ole niin sanottua

etusijajärjestystä, vaan sijaishuoltopaikka määräytyy lapsen tarpeiden mukaisesti. Myöskään esimerkiksi yksin lapsen ikä ei perustele sijaishuoltopaikan valintaa. Laitoshoito on kuitenkin viimesijainen sijaishuollon muoto. Sijaishuolto järjestetään laitoshoidon tavoin vain niissä tilanteissa, joissa lapsen sijaishuoltoa ei lapsen edun mukaisesti voida järjestää perhehoidossa tai muualla. (Räty 2023, 582, 593.) Lapsi voidaan sijoittaa kodin ulkopuolelle myös avohuollon tukitoimena. Avohuollon tukitoimena tehty sijoitus on aina vapaaehtoisuuteen perustuvaa. (Räty 2023, 393, 582.)

Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (THL) 16.5.2023 julkaiseman tilastoraportin mukaan vuonna 2022 kodin ulkopuolelle sijoitettuja alle 18-vuotiaita oli 17 885. Huostaanotettuina näistä oli 65 prosenttia, eli 11 477 lasta. Vuoden 2022 aikana uusia huostaanottoja tehtiin 1 652 lapsesta, ja heistä 71 prosenttia oli ollut myös kiireellisesti sijoitettuna. Sijoitettujen lasten määrä on pysynyt lähes samana edeltävään vuoteen verrattuna. Uusien huostaanottojen määrä on laskenut vuoteen 2021 verrattuna 10 prosenttia. (THL 2023, 3–4.)

Lastensuojelulain 40 §:n mukaan lapsi on otettava hyvinvointialueen huostaan ja järjestettävä hänelle sijaishuolto, mikäli lapsen kasvuolosuhteet tai puutteet huolenpidossa uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä, taikka lapsi vaarantaa omaa terveyttä ja kehitystään esimerkiksi päihteidenkäytöllä tai muuna kuin vähäisenä pidettävällä rikollisella toiminnalla. Huostaanotetulle lapselle on turvattava hänen yksilöllisten tarpeidensa mukainen sijaishuolto. Lapsella on ehdoton oikeus saada tarpeenmukainen hoito sijaishuollon aikana. Sijaishuoltopaikan valintaan ei täten voi vaikuttaa laitosten täyttöasteet tai taloudelliset syyt, esimerkiksi etusijajärjestys hyvinvointialueen kilpailuttamista sijaishuoltopaikoista. (Räty 2023, 596.)

Vuonna 2022 hieman yli puolet (55 %) huostaanotetuista lapsista oli sijoitettuna perhehoitoon. Perhehoitoon sijoitetuista lapsista 15 % oli sijoitettu läheisverkostosijoituksena sukulais- tai läheisperheisiin. Ammatilliseen perhehoitoon oli sijoitettu 8 % lapsista ja laitoksiin 34 %. Alle 6-vuotiaista lähes kaikki oli sijoitettuna perhehoitoon, kun taas 16–17-vuotiaista yli puolet olivat sijoitettuna lastensuojelulaitoksiin. (THL 2023, 7.) Kaikista kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista viimeisimmän sijoituspaikan mukaan tilastoituna vuonna 2022 42 %

oli perhehoidossa, 6 % ammatillisessa perhehoidossa, 47 % laitoksiin sijoitettuna ja loput 5 % muussa hoidossa. (THL 2023, 11.)

Myös esimerkiksi naapurimaassamme Ruotsissa perhehoito on yleisin sijaishuollon muoto. Vuonna 2022 Ruotsissa sijoitetuista lapsista 72 % oli sijoitettuna perhehoitoon. 23 % oli sijoitettuna laitoksiin joista 4 % erityisiin nuorisokoteihin, 8 % asui tukiasunnoissa. Perhehoitoon sijoitetuista lapsista joka kuudes oli sijoitettu läheisverkostoon sukulais- tai läheisperheisiin. (Socialstyrelsen 2023, 20, 24.) Norjassa jopa 90 % kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista on sijoitettu perhehoitoon. (Bufdir 2023.)

3 PERHEHOITO SIAISHUOLLON MUOTONA

3.1 Perhehoito

Perhehoitoa voidaan toteuttaa perhehoitona tai ammatillisena perhehoitona. Perhehoito on lähes säännönmukaisesti ensisijainen sijoitusmuoto vauva-, taapero- ja leikki-ikäisille (0–5 v.) sekä esi- ja alakouluikäisille (6–12 v.) lapsille. Esimerkiksi tilanteissa, jossa lapselta puuttuu turvallinen kiintymyssuhde aikuiseen tai vanhemman päihteidenkäyttö on luonut lapselle turvattomat kasvuolosuhteet, lapsi voi perhehoidossa saada näihin perusturvallisuuden tarpeisiinsa ja arjen huolenpitoon korjaavia kokemuksia. Perhehoidon erityisenä vahvuutena onkin laitoshuoltoon verrattuna paremmat mahdollisuudet pysyviin ihmissuhteisiin. Perhehoidossa lasta pääasiallisesti hoitava aikuinen asuu samassa taloudessa lapsen kanssa vuorokauden ympäri ja jakaa lapsen kanssa yhteisen arjen. (Araneva 2018, 140, 165.)

Myös kansainvälisesti perhehoidon on todettu tuovan lapselle sijaishuollon muotona valinnanvaraa ryhmämuotoiseen asumiseen. Journal of Child and Family Studiesin artikkelin (2016) mukaan perhehoidossa olevalla lapsella on mahdollisuus jatkuviin pysyviin ihmissuhteisiin, ja kodinomaiset kasvuolosuhteet tukevat lapsen normaalia kasvua ja kehitystä paremmin kuin laitoshuollon asuminen. (Vanderfaeillie ym. 2016, 1515.)

Pohdittaessa sijoitettavan lapsen tarpeita suhteessa sijaishuoltopaikkaan, valinnan täytyy aina perustua yksilökohtaiseen lapsen edun harkintaan. Perhehoidon soveltuvuutta arvioitaessa tulee ottaa huomioon hoidon kokonaisuus,

eli perhehoidon ja lapsen muiden tukitoimien kokonaisuus. Lastensuojelun perhehoito voi olla lyhytaikaista (kiireellinen sijoitus) tai pitkäaikaista (sijais-huoltona toteutuvaa, huostaanotto), sekä avohuollon sijoituksena tapahtuvaa perhehoitoa. Lastensuojelulain mukaista jälkihuoltoa voidaan toteuttaa myös perhehoitona. (Eriksson & Säles 2021, 8.)

Lastensuojelun perhehoidossa sovelletaan muun muassa perhehoitolakia ja lastensuojelulakia. Perhehoitolaissa säädetään mm. perhehoidon järjestämi- seen, sisältöön ja valvontaan liittyvistä asioista. Lisäksi perhehoitolaissa mää- ritellään muun muassa perhekodin olosuhteista, hoidettavien lasten enimmäis- määrästä sekä säännöksistä esimerkiksi perhehoitajan palkkioihin, kustannus- ten korvaamiseen, oikeudesta vapaaseen ja muuhun tukeen. (Sosiaali- ja ter- veysministeriö 2017, 7–8.)

Ammatillinen perhehoito on luvanvaraista toimintaa, jota määrittää laki yksityi- sistä sosiaalipalveluista (7 §) Ammatillinen perhehoito tarvitsee siis toimiluvan ympärivuorokautiselle toiminnalle, samoin, kuin esimerkiksi yksityisissä lasten- suojelulaitoksissa. (Ammatillisten perhekotien liitto – APKL ry s.a.) Ammatilli- nen perhehoito on sijaishuollon muoto, joka sijoittuu perhehoidon ja laitos- hoidon väliin. Lähtökohtaisesti ammatillinen perhehoito toimii samoin, kuin ta- vallinen perhehoito, mutta ammatillisessa perhehoidossa toimivilta henkilöiltä edellytetään vahvempaa, ammatillista osaamista. Ammatillisen osaamisen vuoksi ammatillisiin perhekoteihin on mahdollista sijoittaa erityisempää hoitoa tarvitsevia lapsia ja nuoria. (Lastensuojelun käsikirja 2023)

Ammatillisessa perhekodissa tulee olla aina vähintään kaksi hoitajaa, joista ai- nakin toisella on oltava riittävä soveltuva ammatillinen koulutus sekä riittävä kokemus hoito- ja kasvatustehtävästä. Ammatilliselta perhekodilta edellyte- tään myös riittävää lastensuojelun osaamista. (Lastensuojelun käsikirja 2023.)

3.2 Perhehoitaja

Perhehoitajana voi toimia henkilö, joka on koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella sopiva antamaan perhehoi- toa. (Perhehoitolaki 20.3.2015/263, 6. §) Ennen toimeksiantosopimuksen sol-

mimista perhehoitajaksi aikova henkilö suorittaa tehtävän edellyttämän ennakkovalmennuksen. Ennakkovalmennus voidaan erityisistä syistä suorittaa vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta. Perhehoitajan kodin olosuhteiden tulee olla lapsen tarpeille sopiva ja tiloiltaan turvallinen. (Räty 2023, 644–645.)

Ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä kunnalla on myös velvollisuus pyytää nähtäväksi perhehoitajaksi aikovan rikostaustaote (laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä) sekä lääkärinlausunto terveydentilasta. Lisäksi kunnan velvollisuutena on pyytää perhehoitajan kotikunnan sosiaalitoimen lausunto ja poliisirekisteritiedot. Poliisille, sosiaalitoimeen ja terveydenhuoltoon tehtävien tietopyyntöjen tulee olla tarkoitukseen nähden yksilöityjä, rajattuja ja perusteltuja, eli tietoja haetaan niiltä osin, kuin perhehoito niitä edellyttää. (Eriksson & Säles 2021, 25–26.)

Arvioitaessa perhehoitajan soveltuvuutta tehtävään, on tärkeä huomioida myös perhehoitajan mahdollisuudet vastata lapsen tarpeisiin lapsen edun mukaisesti. Perhehoitajan on kyettävä tarjoamaan lapselle niin tosiasiallinen huolto kuin vastaamaan sijoitetun lapsen tarpeisiin. Perhehoitajan sijaishuollona tarjoaman hoidon ja kasvatuksen onkin oltava tavanomaista kotikasvatusta tukevampaa ja kantavampaa. (Araneva 2018, 162.) Lapsen riittävän perushuolenpidon lisäksi lapsen tulee lähtökohtaisesti saada perhehoidossa kokemus siitä, että hän tulee ymmärretyksi sekä riittävästi tuetuksi vaikeiden asioiden ja ristiriitojen käsittelemisessä. Tunne-elämän kehitystä ja myönteisen minäkuvan rakentamista tulee tukea. Perhehoitajalla tulee olla kyky suojella ja hoivata lasta kokonaisvaltaisesti ja luoda tähän turvallinen ympäristö. (Eriksson & Säles 2021, 26.)

Lapsen hoidon, huolenpidon ja kasvatuksen lisäksi perhehoitajalla tulee olla kyky tukea lapsen suhteita syntymävanhempiansa ja turvata lapselle läheisten ihmissuhteiden jatkuminen. (Eriksson & Säles 2021, 25.) Lapsella on oikeus tavata vanhempiaan, sisaruksiaan ja muita hänelle läheisiä henkilöitä ja pitää näihin yhteyttä. Lapsen oikeus säilyttää suhteensa vanhempiansa, sisaruksiinsa ja muihin lapselle tärkeisiin ihmisiin ja yhteydenpidon riittävä tukeminen on vahva sekä velvoittava, sijaishuollon muodosta riippumatta. Perhehoitajalla tulee olla vahvaa osaamista, tietämystä ja ammatillista suhtautumista siihen,

miten lapsen yhteydenpito-oikeus toteutuu riittävällä ja lain edellyttämällä tavalla. (Araneva 2018, 264–267.) Aranevan (2018) mukaan useissa käytännön tilanteissa on ollut havaittavissa, että laitoshuoltoon sijoitettujen lasten yhteydenpito läheisiin ihmisiin on ollut tiiviimpää kuin perhehoitoon sijoitettujen lasten, ilman perusteltua syytä. Vanderfaeillien ym. (2016) mukaan esimerkiksi ristiriidat ja yhteydenpidon hankaluus syntymävanhempien ja perhehoitajien välillä voivat johtaa lapsen uudelleen sijoittamiseen. Hyvä yhteistyö syntymävanhempien ja perhehoitajien välillä on tärkeää, luoden lapselle vakaan kasvuympäristön sijaishuollossa.

3.3 Perhekodin olosuhteet ja hoidettavien lukumäärä

Perhekodin tulee olla niin fyysisiltä kuin muiltakin olosuhteiltaan sopiva sijoitettavalle lapselle. Perhekodin soveltuvuutta arvioitaessa kiinnitetään huomiota kodin tilojen asianmukaisuuteen, turvallisuuteen ja varustetasoon, sekä perhekotiperheen välisiin ihmissuhteisiin. (Lastensuojelun käsikirja 2023.) Perhehoitajan soveltuvuuden lisäksi huomiota kiinnitetään siis myös perheen dynamiikkaan. On selvitettävä, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan lapsen ja pystyykö lapsi saada muuhun perheeseen nähden tasavertaisen aseman perheessä. Perhehoitoon sijoitettu lapsi luonnollisesti muuttaa perheen rakennetta sekä perusarkea. (Araneva 2018, 162–163.)

Mielipide tulee selvittää kaikilta perhekodin jäseniltä, mukaan lukien aiemmin sijoitetut lapset, perhehoitajan omat lapset ja muut samassa taloudessa asuvat. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017, 13.)

Perhekodissa saadaan samanaikaisesti hoitaa neljää henkilöä, mukaan luetuna hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa ja huolenpitoa vaativat henkilöt. (Perhehoitolaki 7 §.) Enimmäismäärästä voidaan kuitenkin perhehoitolain 9 §:n mukaan poiketa, kun perhehoitoon ollaan sijoittamassa sisaruksia. Tällaisissa tilanteissa perhehoitajalla voisi esimerkiksi siis olla perhekodissa kaksi omaa alle kouluikäistä lasta ja kolme sijoitettua lasta.

Hoidettavien määrästä ja lukumäärästä poikkeamisesta on kuitenkin käytettävä huolellista harkintaa ja otettava huomioon perhehoitajan/perhehoitajien

voimavarat, valmiudet sekä aika. Monella sijoitetulla lapsella on taustallaan traumaattisia kokemuksia ja sijoitetuille lapsille annettava hoito ja huolenpito sekä oirekäyttämisen ymmärtäminen on lähtökohtaisesti aina oltava tavanomaista kotikasvatusta tukevampaa. (Araneva 2018, 167.)

3.4 Perhehoitajille tarjottava tuki

Perhehoitajaksi ryhtyvälle ja perhehoitajana toimivalle henkilölle tarjotaan erilaisia tukitoimia. Osa tukitoimista on lakisääteisiä, perhehoitolain mukaisia tukitoimia.

3.4.1 Ennakovalmennus

Ennakovalmennus on alku perhehoitajuudelle. Ennakovalmennus on prosessinomainen valmennus, jossa arvioidaan perhehoitajaksi ryhtyvän soveltuvuutta. Valmennuksessa perhehoitaja saa tietoa asemastaan, oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan, ja vastaavasti sijoitetun lapsen asemasta, oikeuksista sekä velvollisuuksista. Ennakovalmennuksessa perhehoitajuutta harkitseva pohtii myös, miten perhehoitajuus vaikuttaa omaan elämään, tämänhetkiseen perheeseen ja perheen hyvinvointiin ja miten omat henkilökohtaiset valmiudet vastaavat perhehoitajalta vaadittavia valmiuksia. Ennakovalmennus järjestetään ensisijaisesti ryhmämuotoisena, joka mahdollistaa esimerkiksi ryhmämuotoisen reflektoinnin ja vertaisten kokemusten ja ajatusten jakamisen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017, 26–27.) Ennakovalmennuksesta säädetään perhehoitolain 6 §:ssä, ja ennakovalmennus tulee käydä ennen perhehoitajaksi ryhtymistä. Erityisistä syistä ennakovalmennus voidaan suorittaa vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta.

Valmennuksen jälkeen laaditaan kirjallinen, riittävän seikkaperäinen arviointi perhehoitajan edellytyksistä ja valmiuksista toimia perhehoitajan tehtävässä. Tämä yhteenveto on keskeinen asiakirja lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän arvioidessa lapselle lapsen etujen mukaista perhehoitopaikkaa. Keskeinen osa onnistunutta perhehoitoa ovat hyvin valmennetut ja oikein valikoidut perhehoitajat. (Araneva 2018, 176.)

PRIDE-valmennus on valtakunnallisesti Suomessa laajimmin käytössä oleva ennakovalmennus lastensuojelun perhehoitajiksi aikoville. Valmennus on

prosessinomainen ja ryhmämuotoinen ja kestoltaan puoli vuotta. (Perhehoito-liitto s.a.) PRIDE muodostuu sanoista P = Parents (vanhempien), R = Resources for (voimavara johonkin), I = Information (tietoon), D = Development (kehittymiseen), E = Education (oppimiseen). PRIDE-valmennukseen sisältyy ryhmätapaamisia ja yksilötyöskentelyä. Ryhmätapaamisissa käsitellään perhehoitajuutta, tehdään pienryhmätyöskentelyä ja kokemuksellisia harjoituksia. PRIDE-valmentajat tapaavat ryhmätapaamisten lisäksi osallistujia sekä mahdollisia lapsia perhekohtaisissa tapaamisissa. Yksilötyöskentelyn tavoitteena on käsitellä valmennuksen teemoja oman elämän näkökulmasta reflektoiden. PRIDE-valmennuksen aikana perhehoitajaksi harkitsevalla on mahdollisuus pohtia omia valmiuksiaan ryhtyä sijais-/adoptiovanhemmaksi. PRIDE-valmentajina toimii työpari, jossa on sosiaalityöntekijä sekä sijais- tai adoptiovanhempi. (Pesäpuu ry s.a.)

3.4.2 Lakisääteinen tuki

Perhehoitajalle tarjottava lakisääteinen tuki muodostuu nimetyn vastuutyöntekijän tuesta, täydennyskoulutuksesta, työnohjauksesta, taloudellisesta tuesta (palkkiot ja kulukorvaukset), perhehoitajan vapaasta, hyvinvointi- ja terveystarkastuksista sekä kaikille lapsiperheille kuuluvista kunnan perus- ja erityispalveluista. (Eriksson & Säles 2021, 41.)

Vastuutyöntekijä vastaa tarpeellisen tuen järjestämisestä perhehoitajalle. Perhehoitajalle on järjestettävä myös riittävä mahdollisuus tavata omaa nimettyä vastuutyöntekijäänsä. (Araneva 2018, 174.) Vastuutyöntekijään tai hänen sijaiseensa on saatava yhteys tarvittaessa, myös kiireellisissä tapauksissa. Vastuutyöntekijän rooli on auttaa, ohjata ja tukea perhehoitajaa omassa tehtävässään tarpeen mukaan. (Eriksson & Säles 2021, 41.) Vastuutyöntekijän antama tuki ja ohjaus korostuvat erityisesti kriisitilanteissa ja muissa muutostilanteissa perhehoitajan henkilökohtaisessa elämässä, perhehoitoperheessä tai sijoitettavan lapsen elämässä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017, 20.)

Täydennyskoulutuksella perhehoitaja pystyy jatkamaan ennakoivalmennuksen teemojen ja asioiden syventämistä. Täydennyskoulutuksen teemoina ovat perhehoidossa olevien henkilöiden hoitoon, kasvatukseen, tukeen, ohjauk-

seen sekä hoivaan ja huolenpitoon liittyviä asioita. Lisäksi täydennyskoulutuksessa voidaan käsitellä esimerkiksi perhehoitajuutta ja perhehoitajan valmiuksia. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017, 20.) Perhehoitaja voi tarvita koulutusta myös lapsikohtaisesti, esimerkiksi tilanteissa, jossa sijoitettavalla lapsella on erityisiä neurologisia vaikeuksia tai lapsi on traumatisoitunut. Tällöin perhehoitajalle voi olla tarpeen kohdennettu täydennyskoulutus. (Eriksson & Säles 2021, 41.)

Perhehoitajalle tarjottava työnohjaus tukee perhehoitajan hoito- ja kasvatustyötä, jaksamista ja voimavaroja. Työnohjaus voi olla yksilö-, perhekohtaista tai ryhmätyönohjausta. (Lastensuojelun käsikirja 2023.) Työnohjaus voi olla jatkuvaa tai tarpeeseen kohdistuvaa. Tarpeeseen kohdistuvaa työnohjausta voi olla esimerkiksi perhehoidon aloittaminen, päättäminen tai jokin kriisitilanne perhehoitoperheessä tai lapsen elämässä. Työnohjaus ennaltaehkäisee ongelmatilanteiden syntyä ja toimii ennakollisen valvonnan tukena. (Eriksson & Säles 2021, 41.)

Taloudellinen tuki koostuu hoitopalkkiosta ja kulukorvauksesta. Hoitopalkkio on perhehoitajalle maksettava palkkio julkisen hallintotehtävän hoitamisesta. Hoitopalkkion kokonaismäärä on riippuvainen sijoitetun lapsen yksilöllisistä tarpeista. Hoitopalkkion määrää laskettaessa on otettava huomioon lapsen ikä, kehitystaso, huostaanoton syyt sekä lapsen tarpeet ja kokonaistilanne. Määrään vaikuttaa myös lapsen hoidettavuus. Mikäli perhehoitaja jää lapsen edun mukaisesti hoitamaan lasta kotiin ja perhehoitaja jää pois ansiotyöstään, hoitopalkkion määrä on oltava suurempi. (Araneva 2018, 170–171.) Hoitopalkkioiden määrä tarkistetaan kalenterivuosittain. (Lastensuojelun käsikirja, 2023.) Kulukorvaus koostuu lapsen hoidosta ja ylläpidosta tulevista kustannuksista. Näitä ovat muun muassa lapsen ravinto, asuminen, harrastukset, henkilökohtaiset tarpeet ja muut elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset kulut. Lisäksi kulukorvaukseen sisältyy lapselle maksettava käyttövara. Käyttövara on riippuvainen lapsen iästä, ja käyttövaran maksamisesta on säädetty lastensuojelulaissa (55 §.). (Araneva 2018, 172–173.)

Lisäksi perhehoitajalle maksetaan käynnistämiskorvaus perhehoidon alkaessa. Käynnistämiskorvaus maksetaan tarpeellisista ja tosiasiallisista kustannuksista. Kustannuksia voivat olla esimerkiksi kodin muutostöistä aiheutuvat

kustannukset tai huonekaluhankinnat sekä esimerkiksi tavanomaiset käyttöesineet ja sopivat vaatteet. (Araneva 2018, 172.)

Perhehoitajalla on oikeus vapaaseen. Vapaan pituus on kaksi vuorokautta kuttakin kalenterikuukautta kohden, jona perhehoitaja on toiminut vähintään 14 vuorokauden ajan perhehoitajana. Perhehoitajan vapaan ajaksi hyvinvointialueen on järjestettävä lapselle sijaishoito. (Lastensuojelun käsikirja 2023.) Vapaan tarkoitus on taata ympärivuorokautisesti toimivalle perhehoitajalle irrottautuminen sitovasta tehtävästään ja näin tukea perhehoitajan jaksamista. (Eriksson & Säles 2021, 63.)

Hyvinvointi- ja terveystarkastukset ovat perhehoitajalle vapaaehtoisia ja maksuttomia. Hyvinvointialueen on mahdollistettava perhehoitajalle hyvinvointi- ja terveystarkastukset joka toinen vuosi. (Eriksson & Säles 2021, 42.) Hyvinvointi- ja terveystarkastukset ovat kliinisillä tutkimuksilla tai muilla menetelmillä suoritettuja terveydentilan ja hyvinvoinnin tarkastuksia, sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvää terveydentilan selvittämistä ja neuvontaa. Hyvinvointi- ja terveystarkastukset tekee terveydenhuollon ammattihenkilö, esimerkiksi terveydenhoitaja. (Lastensuojelun käsikirja 2023.)

3.4.3 Muu tuki

Perhehoitajalle voidaan tarjota myös muuta, perhehoitolain mukaisten, lakisääteisten tukimuotojen ulkopuolella olevaa tukea. Tällaista voi olla esimerkiksi kodinhoito- ja lastenhoitoapu, järjestöjen tieto ja tuki, kuntoutus ja vapaaehtoisten antama tuki. Vertaisuuteen perustuvaa tukea on osa perhehoitajalle annettavasta tuesta. Vertaisuuteen perustuvaa tukea on esimerkiksi mentoointi, perhehoidon asiamiestoiminta, vertaisryhmät ja vertaisviikonloput sekä yhdistysten tarjoama virkistystoiminta. Hyvinvointialueiden on hyvä tuoda perhehoitajalle riittävästi tietoa esimerkiksi oman alueensa yhdistysten virkistystoiminnasta. (Eriksson & Säles 2021, 42.)

Perhehoitajalle voidaan järjestää tukea myös lakisääteisesti perhehoitolain ulkopuolelta, esimerkiksi sosiaalihuoltolain ja jopa lastensuojelulain nojalla. Esimerkiksi kriisi perhehoitajan elämässä tai perhehoitajan sairastuminen oikeutavat sosiaalihuoltolain mukaiseen tuen järjestämiseen. Kriisejä perhehoitajan

elämässä voivat olla esimerkiksi avioero, läheisen sairastuminen tai kuolema. Tällöin tuen tarve ei johdu sijoitettavasta lapsesta, vaan tuen tarpeen on aiheuttanut tapahtuma perhehoitajan henkilökohtaisessa elämässä. Jos perhehoitaja tarvitsee henkilökohtaisen elämän tapahtuman takia lisätukea ylimenovaiheen ajaksi, palvelut voidaan järjestää esimerkiksi sosiaalihuoltolain nojalla. Riippumatta siitä, mihin perhehoitajan tuen tarve perustuu, on sen oltava lyhytaikaista ja tilapäistä, kun tarkastellaan sijaishuoltoon sijoitettua lasta. (Araneva 2018, 178–180.)

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

4.1 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää lastensuojelun perhehoitoperheille suunnattuja tukitoimia. Tavoitteena oli lisätä tietoa lastensuojelun perhehoitoperheiden tukimuotojen kehittämisen tueksi Kymenlaakson hyvinvointialueella. Opinnäytetyön aineisto kerättiin kyselyllä Kymenlaakson hyvinvointialueella työskenteleviltä perhehoidon koordinaattoreilta, joita hyvinvointialueella työskentelee kuusi.

Tutkimuskysymyksiksi muodostuivat seuraavanlaiset kysymykset:

- Minkälaisia tukitoimia lastensuojelun perhehoitoperheet tarvitsevat työntekijän näkökulmasta?
- Minkälaisia tukitoimia perhehoitoperheille tarjotaan?
- Ovatko tarjotut tukitoimet perhehoidon kentällä työskentelevien työntekijöiden mielestä riittäviä?

4.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimuksen toteutin kyselytutkimuksena hyödyntäen Webropol-kysely- ja raportointisovellusta. Tutkimusmenetelmänä opinnäytetyössäni käytin kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää. Kvantitatiivisen tutkimusmenetelmän tavoitteena on saavuttaa numeraalista tietoa. (Vilkkä 2021b.)

Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimusmenetelmä perustuu numeeriseen analyysiin. Määrällisellä tutkimusmenetelmällä on mahdollista saada yksilöstä

riippumatonta tietoa. Määrällistä tutkimusta käyttäessä on mahdollista selvittää ihmisten käsityksiä ja kokemuksia ja miten ne jakautuvat ihmisten keskuudessa. Määrällisellä tutkimusmenetelmällä saatuja jakaumia voidaan tulkita ja ymmärtää numerotiedoilla, sekä saada käsitys siitä, millaisia syy-seuraussuhteita kokemusten ja käsitysten välillä ilmenee. Määrällisellä tutkimusmenetelmällä on tavoitteena saada vastaus kysymykseen, miten ja kuinka usein jokin asia ilmenee. Määrällisellä tutkimuksella on mahdollista saada sellaista numeraalista tietoa, jota laadullisella tutkimuksella ei ole mahdollista saada. (Vilkka 2021a.) Määrällistä tutkimusaineistoa voidaan kerätä kyselylomakkeella, systemaattisesti havainnoimalla tai käyttämällä valmiita tilastoja ja rekistereitä. (Vilkka 2021b.)

Tässä opinnäytetyössä käytin määrällisen tutkimusaineiston keräämiseen kyselyn suljettuja kysymyksiä. Tästä sain kerättyä numeraalista aineistoa. Tutkimuksissa, jossa ollaan kiinnostuneita tutkittavien mielipiteistä, arvoista, asenteista ja kokemuksista, kyselylomake sopii hyvin aineiston keruun välineeksi. (Broberg ym. 2020, 25.) Suljettujen kysymysten tukena avoimet kysymykset antoivat yksilöllisempää tilaa vastaajien omille näkemyksille.

4.3 Aineiston kerääminen

Aineisto kerättiin hyödyntämällä Webropol-ohjelmaa, eli hyödyntämällä sähköistä kyselylomaketta. Perhehoidon koordinaattoreille laatimani saatekirje sisälsi linkin sähköiseen kyselyyn. Lähetin saatekirjeen toimeksiantajan työelämäedustajalle, omais- ja perhehoidon esihenkilölle, joka lähetti sen edelleen eteenpäin perhehoidon koordinaattoreille. Perhehoidon koordinaattorit vastasivat kyselyyn anonyymisti.

Kyselylomakkeen etuna on, että vastaaja jää aina anonyymiksi. (Vilkka 2021b.) Lomakekyselyä hyödyntämällä saadaan harvoin kerätyksi niin monipuolista aineistoa kuin esimerkiksi haastattelemalla, vaikka kysymykset olisivat avoimia. Kyselylomakkeiden haasteeksi voi muodostua myös niihin vastaavien henkilöiden edellyttämät perustaidot. Avoimien kysymysten ongelmaksi voi esimerkiksi muodostua se, että vastaaja ei ole tottunut ilmaisemaan

itseään kirjallisesti. (Broberg ym. 2020, 25–26.) Sähköinen kyselylomake valikoitui opinnäytetyön aineiston keräämiseen, jotta työntekijöiden vastaukset jäivät anonymiksi. Työntekijät pystyivät myös vastaamaan kyselyyn omien aikataulujen mukaisesti. Sähköisessä kyselylomakkeessa oli mahdollista hyödyntää niin suljettuja kuin avoimia kysymyksiä. Näin sain esitettyä tarvittavat tiedonkeruukysymykset, joiden avulla sain vastaukset tutkimuskysymyksiin.

4.4 Aineiston analysointi

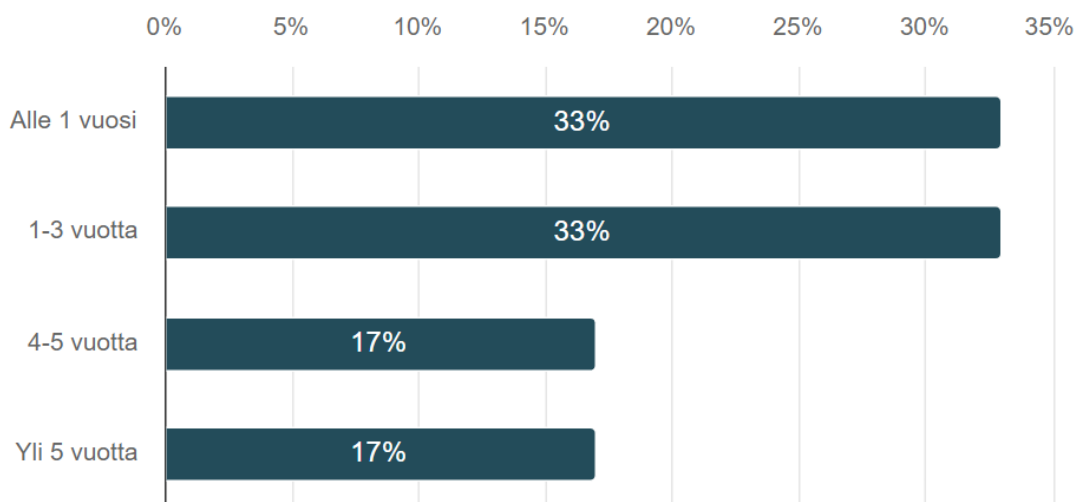
Webropol-ohjelman avulla luotu kyselylomake sisälsi suljettuja ja avoimia kysymyksiä. Webropol-ohjelma analysoi määrälliset kysymykset automaattisesti, eli ne kysymykset, joihin vastausvaihtoehdot olivat valmiina. Näistä Webropol-ohjelma muodosti valmiit prosenttitaulukot.

Tässä opinnäytetyössä vastaajamäärä oli pieni, joten avoimiin kysymyksiin vastanneiden määrä oli myös pieni. Avoimet kysymykset analysoin ryhmittelemällä vastauksista yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia, sekä nostamalla vastauksista keskeisimmät asiat, niin useasti toistuvat kuin yksittäisetkin. Tämän jälkeen syntyi kuvaus avoimien kysymysten keskeisistä asioista.

5 KYSELYN TULOKSET

Perhehoidon koordinaattoreita työskentelee Kymenlaakson hyvinvointialueella 6, joista osa työskentelee Pohjois-Kymenlaakson alueella ja osa Etelä-Kymenlaakson alueella. Kyselyyn oli aikaa vastata kaksi viikkoa. Jouduin pidentämään vastausaikaa muutamalla päivällä, määräaikaan mennessä kyselyyn vastanneita oli kolme. Loput vastaukset sainkin nopeasti ja vastausprosentti oli lopulta täydet 100.

Ensimmäisenä kartoitin vastaajien työkokemusta perhehoidon koordinaattorin työstä. Näin saatiin käsitys siitä, minkälaisella kokemuspohjalla kyselyyn vastataan. Vastausvaihtoehtoina oli alle 1 vuosi, 1–3 vuotta, 4–5 vuotta ja yli 5 vuotta.

Kuva 1. Vastaajien työkokemus perhehoidon koordinaattorin työstä

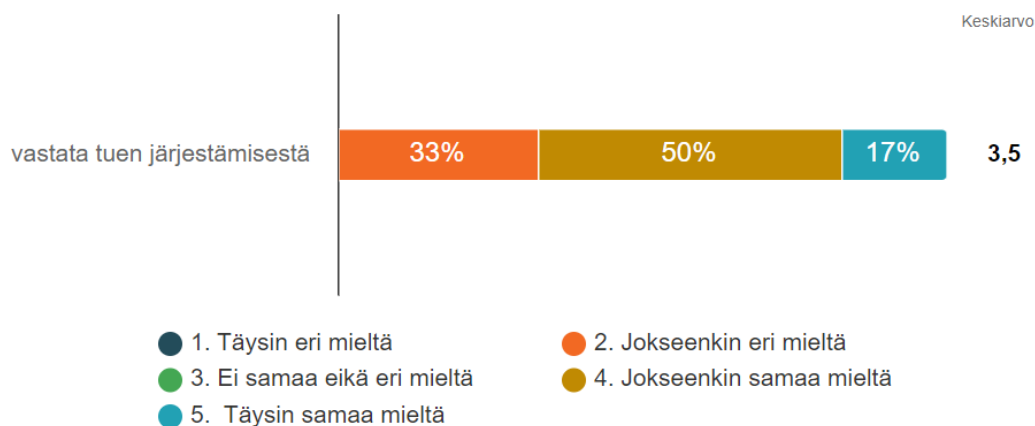
Kyselyyn vastanneista (n = 6) kaksi oli työskennellyt perhehoidon koordinaattorina alle vuoden, kaksi 1–3 vuotta, yksi 4–5 vuotta ja yksi yli 5 vuotta.

5.1 Tuen järjestämiseen käytössä oleva aika

Seuraavaksi selvitin työntekijän kokemusta siitä, onko tällä riittävästi aikaa vastata tuen järjestämisestä. Väittämässä oli viisiportainen asteikko välillä ”1. täysin eri mieltä – 5. täysin samaa mieltä”.

Mielestäni perhehoidon koordinaattorilla on riittävästi aikaa..

Vastaajien määrä: 6

Kuva 2. Ajan riittävyys tuen järjestämiselle

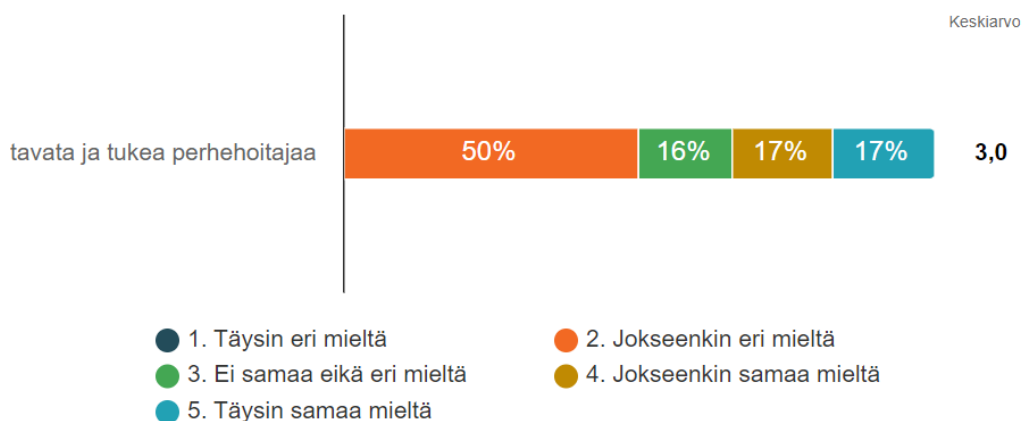
Vastaajista kolme oli jokseenkin samaa mieltä ja yksi täysin samaa mieltä siitä, että perhehoidon koordinaattorilla on riittävästi aikaa vastata tuen järjestämisestä perhehoitoperheille. Kaksi vastaajista oli jokseenkin eri mieltä ajan riittävydestä.

”Jokseenkin eri mieltä” vastanneet vastasivat avoimeen kysymykseen ”mitkä ovat mielestäsi syyt sille, ettei perhehoidon koordinaattorilla ole riittävästi aikaa vastata tuen järjestämisestä?”. Vastaukset olivat ”*Kehitystyön viemä aika, mm sopimusten päivittämisen tekninen työ sekä työntekijöiden vaihtuvuus*” sekä ”*liian suuri asiakasmäärä sekä paperitöihin kuluva aika*”.

Seuraavaksi selvitin työntekijän kokemusta siitä, onko tällä riittävästi aikaa tavata ja tukea perhehoitajaa. Myös tällä väittämällä oli viisiportainen asteikko välillä ”1. täysin eri mieltä – 5. täysin samaa mieltä”.

Mielestäni perhehoidon koordinaattorilla on riittävästi aikaa..

Vastaajien määrä: 6

Kuva 3. Ajan riittävyys perhehoitajien tapaamisiin ja tukemiseen

Vastaajista yksi oli täysin samaa mieltä ja yksi jokseenkin samaa mieltä tästä väittämästä. Yksi ei ollut samaa eikä eri mieltä. Vastaajista kolme oli jokseenkin eri mieltä ajan riittävydestä perhehoitajan tapaamiseen ja tukeen.

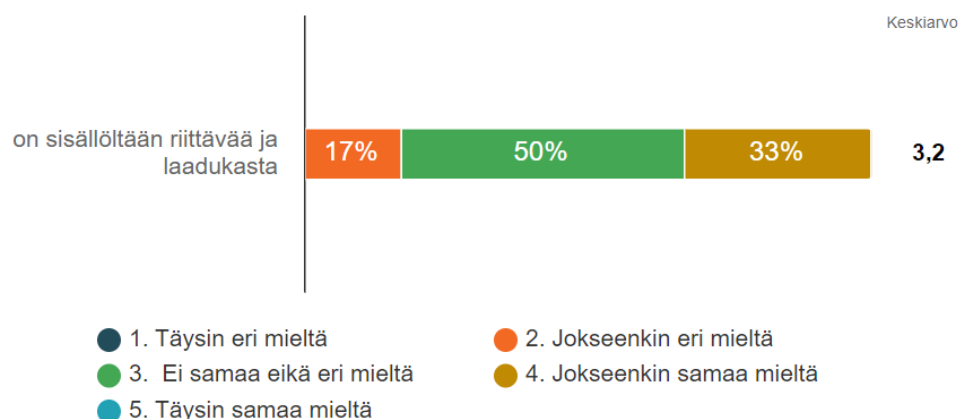
”Jokseenkin eri mieltä” kommentoivat ajan riittämättömyyttä seuraavasti: ”*niin paljon tehtävää*”, ”*liian paljon asiakkaita*” ja ”*edellisessä kohdassa mainitut syyt*”, viitaten kehitystyön ja sopimusten päivittämiseen viemään aikaan sekä työntekijöiden vaihtuvuuteen.

5.2 Ennakkovalmennuksen riittävyys ja laadukkuus

Seuraavaksi selvitin työntekijän näkökulmaa perhehoitajaksi ryhtyvän ennakkovalmennuksen riittävydestä ja laadukkuudesta.

Mielestäni perhehoitajaksi ryhtyvälle järjestettävä ennakkovalmennus..

Vastaajien määrä: 6

Kuva 4. Ennakkovalmennuksen riittävyys ja laadukkuus

Vastaajista kaksi oli samaa mieltä siitä, että ennakkovalmennus on riittävää ja laadukasta. Kolme vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä. Yksi vastaajista oli jokseenkin eri mieltä ennakkovalmennuksen riittävydestä ja laadukkuudesta.

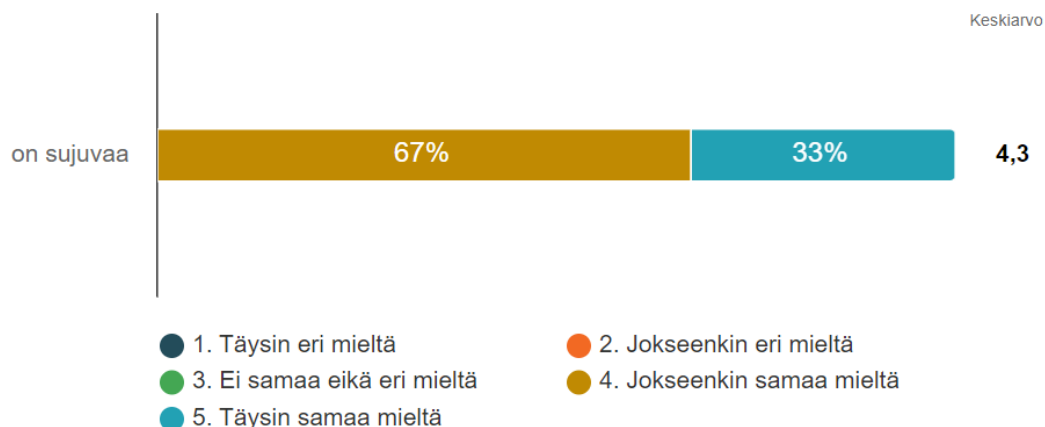
”Jokseenkin eri mieltä” vastannut kommentoi ennakkovalmennuksen riittävyttä ja laadukkuutta seuraavasti: *”Tällä hetkellä koulutus on kehittämisvaiheessa ja sieltä puuttuu prosessinomainen kasvaminen perhehoitajaksi. Koulutus mielellään voisi olla monivaiheinen, jotta prosessi toteutuu. Reflektioiva ote omaan vanhemmuuteen puuttuu ja koulutus on aivan liian lyhyt. Tässä päällimmäiset.”*

5.3 Sosiaalityöntekijän kanssa tehtävä yhteistyö

Seuraavaksi selvitin sijoitetun lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa tehtävää yhteistyötä.

Mielestäni lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa tehtävä yhteistyö..

Vastaajien määrä: 6

Kuva 5. Sosiaalityöntekijän kanssa tehtävä yhteistyö

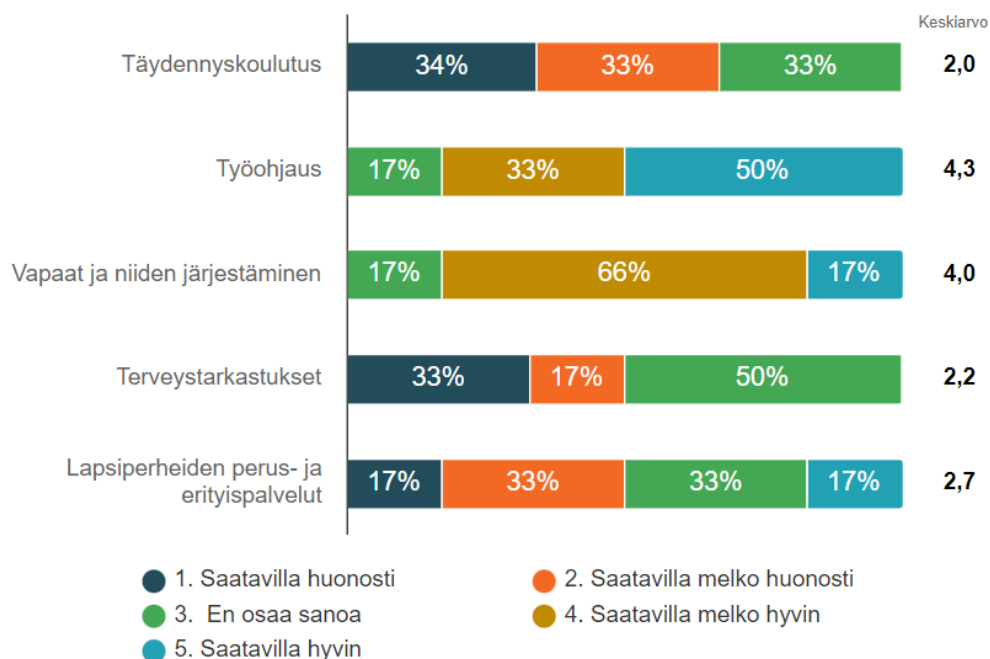
Vastaajista kaksi oli täysin samaa mieltä ja neljä jokseenkin samaa mieltä siitä, että yhteistyö lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa on sujuvaa.

5.4 Tukitoimien saatavuus Kymenlaakson hyvinvointialueella

Seuraavaksi selvitin työntekijöiden näkemyksiä perhehoitoperheille tarjottavien lakisääteisten tukitoimien saatavuutta Kymenlaakson hyvinvointialueella. Vastaajat vastasivat viiden tukimuodon saatavuuteen viisiportaisella asteikolla välillä ”1. saatavilla huonosti – 5. saatavilla hyvin”.

Tukitoimien saatavuus Kymenlaakson hyvinvointialueella

Vastaajien määrä: 6

Kuva 6. Tukitoimien saatavuus Kymenlaakson hyvinvointialueella

Tukimuotojen saatavuuden osalta vastaajien näkemykset vaihtelivat melko paljon. Täydennyskoulutusta vastaajien mukaan on saatavilla huonosti/melko huonosti, tai täydennyskoulutuksien järjestämiseen ei osattu vastata. Vastaukset jakoutuivat tasaisesti asteikolla. Yksikään vastaajista ei vastannut täydennyskoulutuksia olevan saatavilla melko hyvin tai hyvin.

Työnohjauksen osalta yli puolet vastaajista kokivat saatavuuden hyväksi. Yksi vastaajista ei osannut vastata työnohjauksen saatavuuteen.

Perhehoidon vapaiden ja niiden järjestämisen osalta vastaajat kokivat saatavuuden hyväksi tai melko hyväksi. Yksi vastaajista ei osannut vastata vapaiden järjestämiseen.

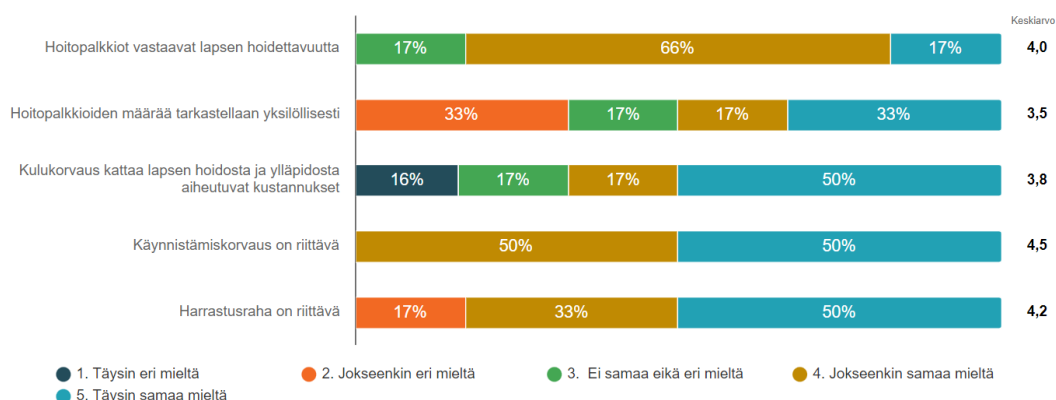
Terveystarkastuksien saatavuuteen ei osattu vastata tai niitä on saatavilla huonosti tai melko huonosti. Yksikään vastaajista ei vastannut terveystarkastuksia olevan saatavilla hyvin.

Kaikille lapsiperheille kuuluvia perus- ja erityispalveluiden osalta vastaukset menivät melko tasaisesti laidasta laitaan – huonosta saatavuudesta hyvään ja siltä väliltä.

Seuraavaksi tarkasteltiin perhehoidon palkkioita ja kulukorvauksia. Vastaajat vastasivat viiteen väittämään palkkioista ja kulukorvauksista viisiportaisella asteikolla, asteikko välillä ”1. täysin eri mieltä – 5. täysin samaa mieltä.

Palkkiot ja kulukorvaukset

Vastaajien määrä: 6

Kuva 7. Palkkiot ja kulukorvaukset Kymenlaakson hyvinvointialueella

Myös palkkioiden ja kulukorvausten osalta vastauksissa oli eroavaisuuksia. Hoitopalkkioiden osalta neljä vastaajaa oli jokseenkin samaa mieltä siitä, että hoitopalkkiot vastaavat lapsen hoidettavuutta, yksi täysin samaa mieltä ja yksi ei osannut sanoa, vastaako hoitopalkkiot lapsen hoidettavuutta.

Hoitopalkkioiden määrän yksilöllisen tarkastelun osalta vastaukset jakoutuivat. Kaksi oli jokseenkin eri mieltä, kaksi täysin samaa mieltä, yksi jokseenkin samaa mieltä ja yksi ei osannut sanoa, tarkastellaanko hoitopalkkioiden määrää yksilöllisesti.

Kulukorvausten osalta kolme vastaajaa oli täysin samaa mieltä kulukorvauksen kattavuudesta. Yksi oli täysin eri mieltä, yksi jokseenkin samaa mieltä ja yksi ei osannut sanoa, kattaako kulukorvaus lapsen hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvat kustannukset.

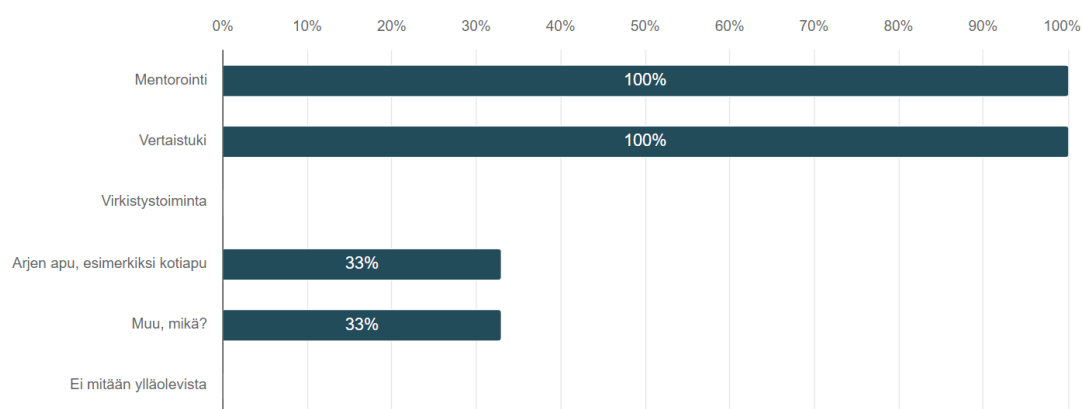
Käynnistämiskorvauksen osalta kolme vastaajista oli täysin ja kolme jokseenkin samaa mieltä siitä, että käynnistämiskorvaus on riittävä.

Harrastusrahan osalta kolme oli täysin samaa mieltä sen riittävydestä, kaksi jokseenkin samaa mieltä ja yksi jokseenkin eri mieltä.

Seuraavaksi selvitin työntekijöiden kokemuksia muista, lakisääteisten tukitoimien ulkopuolella olevista tukitoimista perhehoitajille. Vastaajista kaikki kertoivat Kymenlaaksossa olevan tarjolla mentorointia ja vertaistukea perhehoitajille. Vastaajista kaksi ilmaisivat perhehoitoperheille olevan tarjolla arjen apua, esimerkiksi kotiapua.

Onko perhehoitoperheille tarjolla seuraavia tukitoimia Kymenlaakson hyvinvointialueella?

Vastaajien määrä: 6, valittujen vastausten lukumäärä: 16

Kuva 8. Muut Kymenlaakson hyvinvointialueella tarjolla olevat tukitoimet

Vastaajista kaksi ilmoitti Kymenlaakson hyvinvointialueella olevan tarjolla myös muita tukitoimia perhehoitoperheille. Avoimeen vastauskenttään vastauksia tuli myös kaksi.

Lisätekstikenttään annetut vastaukset

Vastausvaihtoehdot	Teksti
Muu, mikä?	Työnohjaus, koordinaattorin tuki, avopalvelut, lomitukset
Muu, mikä?	Yritämme järjestää aina parhaan mahdollisen tuen riippuen yksilöllisestä tilanteesta

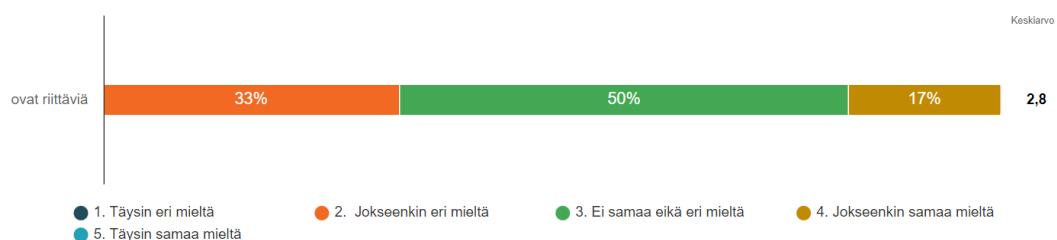
Kuva 9. Muut perhehoitoperheelle tarjotut tukitoimet

Lisätekstikenttään annetussa ensimmäisessä vastauksessa on lueteltu perhehoidon tukimuotoja, joiden saatavuudesta on kysytty aiemmissä kysymyksissä. Toisessa vastauksessa vastaaja kertoo, että perhehoitoperheille pyritään järjestämään aina yksilöllistä tukea, kunkin tilanteen mukaisesti.

5.5 Tarjottavien tukitoimien riittävyys

Seuraavaksi selvitin perhehoitoperheille tarjottavien tukitoimien riittävyyttä Kymenlaakson hyvinvointialueella tällä hetkellä. Väittämällä oli viisiportainen asteikko välillä ”1. täysin eri mieltä – 5. täysin samaa mieltä”.

Mielestäni perhehoitoperheille tarjotut tukitoimet.
Vastaajien määrä: 6

Kuva 10. Perhehoitoperheille tarjottavien tukitoimien riittävyys

Vastaajista kolme ei ollut samaa eikä eri mieltä siitä, ovatko tarjotut tukitoimet riittäviä. Kaksi oli jokseenkin eri mieltä ja yksi jokseenkin samaa mieltä tukitoimien riittävyydestä.

”Jokseenkin eri mieltä” vastanneet kommentoivat tuen riittämättömyyttä seuraavasti: *”Kehittämistyö on aivan kesken ja johto ei kuule koordinaattorien puhetta asiasta.”* ja *”tarvitsemme erilaisia, yksilöllisempiä tuen muotoja ja akuutteihin kriiseihin vastaamista sekä psykologin palveluja ja trauma koulutusta ainakin”*.

Vastaajien käsitykset siis poikkeavat toisistaan. Tukitoimien riittämättömyyden keskeiset syyt olivat kehittämiseen, johtamiseen ja yksilöllisiin tuen muotoihin liittyviä.

5.6 Avoimet kysymykset

Kyselyn lopussa oli vastaajille kolme avointa kysymystä.

1. Mitkä asiat perhehoitajille tarjotuissa tukitoimissa ovat hyvällä tasolla tällä hetkellä Kymenlaakson hyvinvointialueella?
2. Miten perhehoitajille tarjottavia tukitoimia tulisi kehittää Kymenlaakson hyvinvointialueella?
3. Mitä muuta haluat sanoa perhehoitajille tarjottavista tukitoimista?

Ensimmäiseen kysymykseen, mikä perhehoitoperheille tarjotuista tukitoimista ovat hyvällä tasolla tällä hetkellä Kymenlaakson hyvinvointialueella, vastasivat kaikki kuusi. Kuudesta vastaajasta neljän mielestä hyvällä tasolla tarjotuissa tukitoimissa tällä hetkellä on työnohjaus. Puolet vastaajista kokivat koordinaattorin tuen hyväksi. Yksi vastaaja mainitsi hyvällä tasolla olevan mentoroinnin ja yksi lomituksen. Yksi vastaaja mainitsi, että *”ne muut pienet tuet mitä voi käyttää toimii ok.”*

Toiseen kysymykseen vastasivat myös kaikki kuusi. Kuudesta vastaajasta puolet eli kolme vastaajaa mainitsivat perhehoidon tukimuotojen kehittämiskohteiksi konkreettiset arjen tukitoimet. Kaksi vastaajista mainitsi kehittämiskohteeksi mentoroinnin ja kaksi täydennys/muun koulutuksen perhehoitajille. Yksi vastaajista mainitsi kehittämiskohteeksi traumaosaamisen sekä perheterapeutin tärkeyden. Lisäksi mainittiin yksilöllisyyden tärkeys perhehoitoperheen tukitoimia järjestettäessä.

Kolmanteen kysymykseen vastaajia oli neljä. Kahdessa vastauksessa pidettiin erittäin tärkeänä sitä, että perhehoitoperheille tulisi olla jatkuvasti saatavilla apua, niin tiedollista kuin käytännön tukeakin. Yksi vastaaja mainitsee, että sijoitettavat lapset ovat koko ajan vaikeampihoitoisia, eikä mikään tuki ole perhehoitoperheelle liikaa, jos sillä voidaan estää lapsen laitossijoitus. Perhehoitoperheet tarvitsevat myös terapeutista ja systeemistä tukea. Yksi vastaajista mainitsee perhehoidon kokonaiskehittämisen olevan tuottavuusohjelmassa.

6 YHTEENVETO

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää lastensuojelun perhehoitoperheille tarjolla olevia tukimuotoja, tukimuotojen riittävyyttä ja tukimuotojen kehittämistarpeita Kymenlaakson hyvinvointialueella perhehoidon kentällä työskentelevien koordinaattoreiden näkökulmasta. Kyselyyn vastasi kaikki kuusi perhehoidon koordinaattoria.

Tutkimuskysymyksinä olivat:

- Minkälaisia tukitoimia lastensuojelun perhehoitoperheet tarvitsevat työntekijän näkökulmasta?
- Minkälaisia tukitoimia perhehoitoperheille tarjotaan?
- Ovatko tarjotut tukitoimet perhehoidon kentällä työskentelevien työntekijöiden mielestä riittäviä?

Lastensuojelun perhehoidon kokonaisuus muodostuu kolmesta toisiaan täydentävästä osasta. Perhehoidon ydin on perhehoitajan lapselle antama hoito, huolenpito ja kasvatusta. Hoidolle, huolenpidolle ja kasvatukselle tukena on lapselle, huoltajalle ja vanhemmalle järjestettävä erityinen tuki ja apu, josta säädetään lastensuojelulain 7. luvussa. Perhehoitajalle järjestettävästä tuesta säättää perhehoitolaki. Tuen järjestämisestä säädetään perhehoitolain 15 §:ssä. Tämän säännöksen nojalla perhehoitajalle lapsen hoito- ja kasvatustehtävän tueksi on järjestettävä valmennusta, työnohjausta, koulutusta sekä muuta perhehoitajan tarvitsemaa tukea. Perhehoitajalle on nimettävä vastuutyöntekijä, joka vastaa perhehoitajalle annettavan tuen järjestämisestä. Tuen suunnittelussa on otettava huomioon lapsen sijaishuollon tarkoitus ja tavoitteet. Tuen suunnittelussa on otettava myös huomioon tavoite perheen jälleenyhdistämisestä. (Araneva 2018, 174–175.)

Tällä hetkellä toimiviksi tukimuodoiksi työntekijät kokivat perhehoitajalle tarjotavan työnohjauksen sekä koordinaattorin tarjoaman tuen, joka tuli ilmi tutkimuksen avoimissa kysymyksissä. Tästä huolimatta suljetuissa kysymyksissä perhehoidon koordinaattoreista kuitenkin puolet kokivat, ettei työntekijöillä ole riittävästi aikaa tavata ja tukea perhehoitajaa, johtuen mm. suuresta työmäärästä ja asiakkaiden runsaasta määrästä. Perhehoitoperheille on nimettävä vastuutyöntekijä. Vastuutyöntekijän asiakasmäärän suuruudesta ei ole kuitenkaan lain puitteissa rajoituksia.

Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa tehtävä yhteistyö toimii, mikä on omalta osaltaan hyvin tärkeää lastensuojelun ja lastensuojelun perhehoidon kokonaisuutta ajatellen.

Taloudellinen tuki, eli hoitopalkkiot, kulu- ja käynnistämiskorvaukset sekä harrastusrahan osalta on keskiarvollisesti vastaajien mukaan hyvällä tai melko hyvällä tasolla Kymenlaakson hyvinvointialueella.

Perhehoidon kehittämisen näkökulmasta työntekijät mainitsevat, että perhehoitajille tulisi olla tarjolla enemmän konkreettista arjen tukea. Perhehoidossa tulisi lisäksi kehittää mentorointia ja lisätä täydennyskoulutusta. Lisäksi perhehoitoperheille tulisi olla tarjolla enemmän yksilöllisempää tukea sekä traumaosaamista. Yksi vastaajista koki ennakoivalmennuksen olevan liian suppea ja liian lyhyt vastaamaan tarkoituksenmukaisesti perhehoitajana toimimisen edellytyksiä.

7 POHDINTA

Opinnäytetyön tekeminen ja prosessi on ollut mielenkiintoinen alusta loppuun asti. Ennen aiheen lopullista valintaa olin jo tiennyt pidemmän aikaa, että tulen valitsemaan aiheen koskien lastensuojelua ja siellä tehtävää työtä. Kymenlaakson hyvinvointialueen aihepankkia tarkastellessani aihe lopulta löytyikin nopeasti. Omalla kokemustaustalla, niin työ- kuin siviilielämässä, oli paljon vaikutusta tähän. Jo melko pitkään lastensuojelutyötä tehneenä ja perhehoitajana vajaan neljä vuotta toimineena aihe oli itselleni hyvin mielenkiintoinen ja opinnäytetyön työstäminen pysyi mielekkäänä loppuun asti.

Työpaikkaohjaajan kanssa aloituskeskustelussa pohdimme, pystynkö tarkastelemaan asiaa objektiivisesta näkökulmasta omasta taustasta, perhehoitajana toimimisesta huolimatta. Olin pohtinut asiaa myös itse ennen aiheen valintaa. Tulin nopeasti siihen tulokseen, että objektiivisen näkökulman aiheeseen pystyn ottamaan helposti, oma vahva ammatillisuus sekä usean vuoden työkokemus oli tässä suurena tekijänä. Lisäksi itse perhehoitajana toimiessani olen ollut hyvin tyytyväinen saatuun tukeen. Objektiivinen näkökulma opinnäytetyötä työstäessä onkin pysynyt loppuun asti, enkä ole kokenut siinä mitään haasteita – päinvastoin omasta kokemuspohjasta on ollut paljon hyötyä koko prosessin ajan.

Valitsin aiheen loppukesästä 2023, ja aivan alkuperäinen oma tavoitteeni oli saada opinnäytetyö valmiiksi jo joulukuun 2023 – tammikuun 2024 tienoilla. Tämä suunnitelmani meni kuitenkin uusiksi omien henkilökohtaisten asioiden vuoksi ja laadin uuden aikataulun tälle keväälle. Opinnäytetyö on edennyt suunnittelemani aikataulun mukaisesti.

Opinnäytetyön suunnitelman työstämisen jälkeen itse opinnäytetyön tekeminen meni vauhdilla ja melko ”omalla painollaan”. Teoriaosuuteen löytyi hyvin tietoa eri lähteistä ja kansainvälisiä lähteitä löytyi myös hyvin. Myös kestävä kehitys on huomioitu, ja se tarkoittaa tässä opinnäytetyössä terveyttä ja hyvinvointia.

Kyselyyn vastasivat kaikki Kymenlaakson hyvinvointialueella toimivat koordinaattorit, ja vastausten pohjalta sain vastauksen tutkimuskysymyksiini. Jälkikäteen pohdittuna tutkimus olisi ollut varmasti hedelmällisempää toteuttaa haastatteluna, jolloin olisin saanut varmasti laajempia vastauksia kysymyksiini.

Kymenlaakson hyvinvointialueella on parasta aikaa käynnissä kehittämisshanke perhehoidon kehittämisen tueksi. Hankkeessa painottuu muun muassa ennakkovalmennuksen ja mentorointitoiminnan kehittäminen. Työntekijöiden näkökulmat ovat tärkeä saada esille myös kyseiseen kehittämishankkeeseen peilaten, ja toivon tästä opinnäytetyöstä olevan hyötyä myös kehittämishankkeen työstämisessä.

Kyselyn perusteella perhehoidon koordinaattorit eivät saa riittävästi ääntään kuuluviin perhehoidon tukimuotoja pohtiessa ja tukimuotoja kehitettäessä. Tämän perusteella olisi tärkeää, että perhehoidon koordinaattoreita kuunnellaan asiassa riittävästi. Perhehoidon koordinaattorit ovat heitä, jotka ovat lähimpänä kuulemassa perhehoitajia ja kulkevat käytännössä perhehoitajien rinnalla.

Esimerkiksi Ruotsissa ja Norjassa perhehoitoon sijoitettujen lasten prosentuaaliset lukumäärät ovat korkeammalla kuin Suomessa. Norjassa kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista jopa yhdeksän kymmenestä lapsesta on sijoitettu perhehoitoon. (THL 2023, Socialtylensen 2023, Bufdir 2023) Jäinkin opinnäytetyötä tehdessäni ja sen jälkeen pohtimaan, mikä tekijä nostaa luvut korkeammalle muissa maissa Suomeen verrattuna.

7.1 Eettinen tarkastelu ja luotettavuus

Tutkimusprosessin eettiset näkökulmat voidaan jakaa kolmeen luokkaan: tutkimusaiheen perusteltavuuteen, tutkimusmenetelmien eettiseen arviointiin ja tutkimusaineiston analyysiin ja raportointiin. Tutkijan eettinen velvollisuus on raportoida tutkimustulokset mahdollisimman tarkasti ja rehellisesti. Laadullisessa tutkimuksessa on tuotava esiin, miten esitetyt tulokset on saatu. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006)

Tässä opinnäytetyössä otin huomioon luotettavuuteen liittyvät seikat jo suunnitteluvaiheessa. Opinnäytetyön aihe tuli tilaajalta eli Kymenlaakson hyvinvointialueelta. Kyselyyn valittiin kohderyhmäksi Kymenlaakson hyvinvointialueella toimivat perhehoidon koordinaattorit, jolloin tutkimuskysymyksiin vastasivat relevantisti juuri he, joiden näkökulmaa opinnäytetyössä haluttiin tarkastella.

Opinnäytetyön eettiset periaatteet näkyivät muun muassa saatekirjeessä, jossa ilmaisain vastaamisen tapahtuvan nimettömänä, eikä ulkopuolinen voi opinnäytetyöstä yksittäistä henkilöä tunnistaa. Lisäksi laadin tietosuojaliitteen tutkimuslupaa hakiessani Kymenlaakson hyvinvointialueelta. Aineiston käsitellessä otin eettisyyden huomioon esimerkiksi siten, että kyselyn tulokset on esitelty totuudenmukaisesti ja tarkasti aineiston perusteella. Aineisto hävitetään, kun sitä ei enää tarvita.

Teoriaosuuden lähteiden luotettavuutta mietin lähteiden valintavaiheessa ja lähdevalinnat ovat luotettavista kirjallisuus- ja verkkolähteistä. Suurin osa lähteistä on valittu aihetta käsittelevästä ammattikirjallisuudesta.

7.2 Jatkotutkimus

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin Kymenlaakson hyvinvointialueen perhehoidon koordinaattoreiden kokemuksia perhehoidon tukimuodoista ja kehittämiskohdeista. Tätä tutkimusta voisi jatkaa esimerkiksi tutkimalla, miten perhehoidon tukimuodot toteutuvat muilla hyvinvointialueilla ja onko niillä yhteneväisyyksiä tai eroavaisuuksia, jatkaen tarkastelua työntekijän näkökulmasta. Jatkotutkimuksena voisi myös tehdä tutkimuksen lastensuojelun perhehoitoperheiden näkökulmasta tuen muodoista ja tukimuotojen kehittämisestä.

Olisi myös mielenkiintoista tarkastella vertailevaa tutkimusta esimerkiksi kaikkien pohjoismaiden perhehoitoperheiden tukimuodoista. Koen, että perhehoitajina toimivien pysyvyyden näkökulmasta tuen saamisella ja riittävillä tukitoimilla on suuri merkitys sille, että perhehoitoperheitä on jatkossakin.

LÄHTEET

Aer, J. 2012. Lastensuojeluoikeus: lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun oikeudelliset perusteet. Helsinki: Sanoma Pro. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 23.1.2024].

Ammatillisten perhekotien liitto ry. s.a. Ammatillinen perhehoito. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.apkl.fi/9023> [viitattu 29.3.2024].

Araneva, M. 2018. Lastensuojelun perhehoito. Helsinki: Alma Talent.

Broberg, M., Laakkonen, E. & Tähtinen, J. 2020. Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisuja C: 22. Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-8091-8> [viitattu 10.3.2024].

Bufdir. 2023. Barn i fosterhjem og beredskapshjem. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.bufdir.no/statistikk-og-analyse/barnevern/barn-i-fosterhjem#section-20> [viitattu 1.4.2024].

Eriksson, P. & Säles, E. 2021. Lastensuojelun perhehoidon järjestäminen. Suositukset perhehoidon toimintaohjeiden sisällöiksi. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-627-5> [viitattu 23.1.2024].

Juuti, P. & Puusa, A. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 11.3.2024].

Kallinen, Timo & Kinnunen, Taina. Etnografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metelmaopetus/> [viitattu 10.3.2024].

Kymenlaakson hyvinvointialue. 2023. Toimeksiantosopimussuhteinen perhehoito. Toimintaohje. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://ky-menhva.fi/wp-content/uploads/2023/09/Toimintaohje-toimeksiantosopimussuhteinen-perhehoito.pdf> [viitattu 30.3.2024].

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417

Perhehoitolaki 20.3.2015/263

Perhehoitoliitto s.a. Ennakkovalmennus. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.perhehoitoliitto.fi/tietoa_perhehoidosta/ennakkovalmennus [viitattu 30.3.2024].

Pesäpuu ry s.a. Mitä on PRIDE-valmennus? WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://pesapuu.fi/toiminta/perhehoito/pride-valmennus/> [viitattu 30.3.2024].

Räty, T. 2023. Lastensuojelulaki: käytäntö ja soveltaminen. Helsinki: Edita. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [Viitattu 22.2.2024].

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka A. 2006. KvaliMOTV – menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Verkkojulkaisu. Saatavilla: <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/> [viitattu 30.3.2024].

Socialstyrelsen. 2023. Placerade barn och unga. Handbok för socialtjänsten. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sha-repoint-dokument/artikelkatalog/handbocker--juridisk-handbok/2023-10-8806.pdf> [viitattu 1.4.2023]

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2017. Hyvä perhehoito -työryhmä. Perhehoitolain toimeenpanon tuki. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2017:25. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3875-5> [viitattu 27.1.2024].

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. 2023. Lastensuojelu 2022. Tilastoraportti. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023051544509> [viitattu 15.2.2024].

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Lastensuojelun käsikirja. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja> [viitattu 18.2.2024].

Vanderfaellie, J., Van Hoen, F., De Maeyer S., Gypen, L. & Belenger, L. 2016. Support Needs and Satisfaction in Foster Care: Differences Foster Mothers and Foster Fathers. Julkaisussa: Journal of Child and Family Studies 2016–05, Vol.25 (5), p.1515–1524. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 29.3.2024].

Vilka, H. 2021a. Näin onnistut opinnäytetyössä – ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Jyväskylä: PS-kustannus. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 2.3.2024].

Vilka, H. 2021b. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 10.3.2024].

SAATEKIRJE

Hei Kymenlaakson hyvinvointialueen perhehoidon koordinaattorit!

Olen loppuvaiheen sosionomiopiskelija Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta ja teen parhaillaan opinnäytetyötä. Opinnäytetyöni aiheena on lastensuojelun perhehoitoperheiden tukeminen työntekijän näkökulmasta.

Kysely koskee perhehoitoperheiden tuen muotoja ja saatavuutta Kymenlaakson hyvinvointialueella. Kyselyn tarkoituksena on luoda käsitys siitä, mitä tukimuotoja Kymenlaakson hyvinvointialueella perhehoitoperheille tarjotaan, ja miten tukimuotoja tulisi kehittää työntekijän näkökulmasta. Tämän vuoksi mielipiteesi on erittäin tärkeä.

Kyselyyn vastataan nimettömänä. Kyselyyn vastaamiseen kuluu noin 15 minuuttia ja vastausaikaa on 4.3.2024 asti.

Linkki kyselyyn: <https://link.webropolsurveys.com/S/9E3FC1770FD67C07>

Annan mielelläni tarvittaessa lisätietoja kyselyyn liittyen sähköpostitse blisa002@edu.xamk.fi

Kiitos osallistumisestanne!

Linda Salmela
sosionomiopiskelija
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu

KYSELYLOMAKE

Perhehoitoperheille tarjottava tuki Kymenlaakson hyvinvointialueella

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Työkokemus perhehoidon koordinaattorin tehtävästä *

- Alle 1 vuosi
- 1-3 vuotta
- 4-5 vuotta
- Yli 5 vuotta

Mielestäni perhehoidon koordinaattorilla on riittävästi aikaa.. *

	1.	2.	3.	4.	5.
	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
vastata tuen järjestämisestä *	☐	☐	☐	☐	☐

Mitkä ovat mielestäsi syyt sille, ettei perhehoidon koordinaattorilla ole riittävästi aikaa vastata perhehoidon tuen järjestämisestä?

Mielestäni perhehoidon koordinaattorilla on riittävästi aikaa.. *

	1.	2.	3.	4.	5.
	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
	☐	☐	☐	☐	☐

	1. Täysin eri mieltä	2. Jokseenkin eri mieltä	3. Ei samaa eikä eri mieltä	4. Jokseenkin samaa mieltä	5. Täysin samaa mieltä
tavata ja tukea perhehoitajaa *	☐	☐	☐	☐	☐

Mitkä ovat mielestäsi syyt sille, ettei perhehoidon koordinaattorilla ole riittävästi aikaa tavata ja tukea perhehoitajaa?

Mielestäni perhehoitajaksi ryhtyvälle järjestettävä ennakovalmennus.. *

	1. Täysin eri mieltä	2. Jokseenkin eri mieltä	3. Ei samaa eikä eri mieltä	4. Jokseenkin samaa mieltä	5. Täysin samaa mieltä
on sisällöltään riittävää ja laadukasta *	☐	☐	☐	☐	☐

Mitkä ovat mielestäsi syyt sille, että ennakovalmennus ei ole sisällöltään riittävää ja laadukasta?

Mielestäni lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa tehtävä yhteistyö.. *

	1. Täysin eri mieltä	2. Jokseenkin eri mieltä	3. Ei samaa eikä eri mieltä	4. Jokseenkin samaa mieltä	5. Täysin samaa mieltä
on sujuvaa *	☐	☐	☐	☐	☐

Mitkä ovat mielestäsi syyt sille, että lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa tehtävä yhteistyö ei ole sujuvaa? *

Tukitoimien saatavuus Kymenlaakson hyvinvointialueella *

	1. Saatavilla huonosti	2. Saatavilla melko huonosti	3. En osaa sanoa	4. Saatavilla melko hyvin	5. Saatavilla hyvin
Täydennyskoulutus *	☐	☐	☐	☐	☐
Työohjaus *	☐	☐	☐	☐	☐
Vapaat ja niiden järjestäminen *	☐	☐	☐	☐	☐
Terveystarkastukset *	☐	☐	☐	☐	☐
Lapsiperheiden perus- ja erityispalvelut *	☐	☐	☐	☐	☐

Palkkiot ja kulukorvaukset *

	1. Täysin eri mieltä	2. Jokseenkin eri mieltä	3. Ei samaa eikä eri mieltä	4. Jokseenkin samaa mieltä	5. Täysin samaa mieltä
Hoitopalkkiot vastaavat lapsen hoidettavuutta *	☐	☐	☐	☐	☐
Hoitopalkkioiden määrää tarkastellaan yksilöllisesti *	☐	☐	☐	☐	☐
Kulukorvaus kattaa lapsen hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvat kustannukset *	☐	☐	☐	☐	☐
Käynnistämiskorvaus on riittävä *	☐	☐	☐	☐	☐

	1. Täysin eri mieltä	2. Jokseenkin eri mieltä	3. Ei samaa eikä eri mieltä	4. Jokseenkin samaa mieltä	5. Täysin samaa mieltä
Harrastusraha on riittävä *	☐	☐	☐	☐	☐

Onko perhehoitoperheille tarjolla seuraavia tukitoimia Kymenlaakson hyvinvointialueella? *

- Mentorointi
- Vertaistuki
- Virkistystoiminta
- Arjen apu, esimerkiksi kotiapu
- Muu, mikä? _____
- Ei mitään ylläolevista

Mielestäni perhehoitoperheille tarjotut tukitoimet.. *

	1. Täysin eri mieltä	2. Jokseenkin eri mieltä	3. Ei samaa eikä eri mieltä	4. Jokseenkin samaa mieltä	5. Täysin samaa mieltä
ovat riittäviä *	☐	☐	☐	☐	☐

Mikä ovat mielestäsi syyt sille, että perhehoitoperheille tarjotut tukitoimet eivät ole riittäviä? *

Mikä asiat perhehoitajille tarjotuissa tukitoimissa ovat hyvällä tasolla tällä hetkellä Kymenlaakson hyvinvointialueella? *

Miten perhehoitajille tarjottavia tukitoimia tulisi kehittää Kymenlaakson hyvinvointialueella? *

Mitä muuta haluat sanoa perhehoitajille tarjottavista tukitoimista?
